

Finansal Raporlama Kalitesinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: BIST’te Bir Araştırma

Murat Düzer¹

Özet

Çalışmanın amacı, finansal raporlama kalitesini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışmada, Borsa İstanbul (BIST) Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin 2018-2022 dönemi verilerinden yararlanılmıştır. Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kazanç yönetimini esas alan Düzeltilmiş Jones, Kasznik, Larcker-Richardson ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones modelleri kullanılmıştır. Dört modelin tahmin edilmesinde havuzlanmış panel veri analizi kullanılmış ve finansal raporlama kalitesi şirkete, yıla ve modele göre karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, sektördeki şirketlerin çoğunluğunun 2018 ve 2019 yıllarında kazanç azaltıcı, 2020 yılından itibaren ise kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarına yöneldiklerini göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada uygulanan dört modelin sonuçlarına göre sektör şirketlerinin finansal raporlama kalitesinin en yüksek olduğu yıl 2020 yılı, en düşük olduğu yıl ise 2022 yılı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modelinde finansal raporlama kalitesi düşük veya yüksek olarak belirlenen şirketlerin, diğer modellerde tespit edilen şirketlere göre genel olarak farklılık gösterdiği görülmüştür.

1. Giriş

İşletmeler; varlıklarını sürdürmek, büyümek, kâr elde etmek, topluma hizmet etmek gibi amaçlarla faaliyetlerini yürütmektedirler. İşletmeler tarafından yürütülen faaliyetler zaman içerisinde işletmelerin finansal durumu üzerinde de değişim meydana getirmektedir. Finansal durumda yaşanan bu değişimler hakkında muhasebe bilgi sisteminden elde edilen çıktılar yardımıyla bilgi sahibi olunabilir. Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerde gerçekleşen ve işletmenin finansal durumunda değişim yaratan işlemleri belli

1 Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Gölpazarı Meslek Yüksekokulu, murat.duzer@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4514-0798.

bir sistematik çerçevesinde işleyerek sonuçlarını finansal raporlar aracılığıyla işletme hakkında karar alacak taraflara sunmaktadır.

Kavramsal çerçevede finansal raporlamanın amacı “*Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflara, raporlayan işletme hakkında o işletmeye kaynak sağlamaya ilişkin kararlar verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır*” şeklinde ifade edilmektedir (Kavramsal Çerçeve, 2018: 7). Finansal raporlarda yer alan finansal bilginin faydalı olması, ihtiyaca ve gerçeğe uygun olarak sunulmasıyla mümkün olabilmektedir. Finansal bilginin kullanıcıların kararları üzerinde etkili olması ihtiyaca uygun; tam, tarafsız ve hatasız olarak sunulması ise gerçeğe uygun sunum özelliklerini sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, zamanında sunum ve anlaşılabilirlik finansal bilginin faydasını artıran özelliklerdir (Kavramsal Çerçeve, 2018).

Finansal raporlar, aynı standartlar uygulansa bile firmalar arasında farklılık gösterebilir. Muhasebe standartlarındaki esneklik, finansal raporlama konusunda yöneticilere takdir yetkilerini kullanmalarına imkân sağlayarak finansal raporların firmalar arasında farklılaşmasına neden olmaktadır. Yönetimin takdir yetkisini kullanması, aynı zamanda firmanın performansına yönelik bilginin doğruluğunu da tehdit etmektedir. Yanlış veya daha az bilgilendirici finansal bilgilerin ya da kârların sunumu, bilgi kullanıcılarını yanlış yönlendirebileceği gibi bu durum finansal raporların kalitesinin düşük olması ile de aynı anlama gelmektedir (Şeker, 2020: 4). Muhasebe bilgi sisteminin ürettiği finansal raporlara dayanarak karar alacak taraflar, kararlarının temel dayanağı olan finansal raporların yüksek kalitede ve güvenilir olmasını arzu etmektedirler. Dolayısıyla finansal raporlamanın kalitesi, birçok bilgi kullanıcılarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebileceği için oldukça önemlidir.

2. Finansal Raporlama Kalitesi

Finansal raporlama kalitesi ile ilgili literatürde birçok çalışma yer almasına rağmen, finansal raporlama kalitesi kavramına ilişkin ortak bir tanıma ulaşmak zordur. Bununla birlikte genel olarak finansal raporlama kalitesi, bir firmanın raporlanan finansal tablolarının firmanın performansını yansıtmada ne kadar doğru olduğu ve gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesinde ne kadar faydalı olduğu ile ilgilidir (Robinson vd., 2009: 724). Finansal raporların yüksek kalitede olması, raporlanan kazançların temel ekonomik olay ve koşulları doğru bir şekilde yansıtmaya ve mali tablo kullanıcılarının daha iyi kararlar almasına olanak sağlamasına bağlıdır (Menecucci, 2020: 15). Gaynor vd. (2016: 5) ise finansal raporların tam, tarafsız ve hatasız

olması ile firmanın temel ekonomik durumu ve performansı hakkında tahmin gücü yüksek ve doğrulayıcı bilgiler sunması durumunda finansal raporlama kalitesinin yüksek olacağını ifade etmiştir. Biddle vd. (2009) de, finansal raporlama kalitesini finansal raporlamanın firmanın faaliyetleri ve özellikle de beklenen nakit akışları hakkında yatırımcıları bilgilendirme noktasında bilgileri aktarma hassasiyeti olarak tanımlamışlardır. Finansal raporlama kalitesi, bilgi kullanıcılarının ihtiyaçları doğrultusunda tam bir finansal rapor setinin kalitesi ya da kazançların kalitesi olarak da ifade edilebilir (Durak ve Gürel, 2014: 96). Francis vd. (2006) de kazanç kalitesinin finansal raporlama kalitesinin özet bir göstergesi olabileceğini çünkü kazancın gözlenmesinin daha kolay olabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca finansal raporlama sürecinin en önemli sonuç göstergesinin kazanç olması, kazanca odaklanmayı doğal kılmaktadır (Francis vd., 2006: 273).

Kazanç kalitesi, finansal raporlamanın önemli ilgi alanlarından birini oluşturmakta ve finansal raporlama kalitesinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Kazanç kalitesi; finansal bilgi kullanıcıları, uygulayıcılar ve düzenleyiciler açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü geniş bir kullanıcı grubu için firma performansının özet ölçüsü olarak kazançlar öncelikli bilgi konumundadır. Kazançlar aynı zamanda gelecekteki nakit akışlarının daha iyi bir şekilde tahmin edilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Menuccucci, 2020: 14). Bu açıdan raporlanan kazanç, gelecekteki nakit akışları ile yüksek düzeyde ilişkiye sahipse kaliteli kazanç olarak değerlendirilir (Cohen, 2004: 1).

Finansal raporlamanın kalitesinin belirlenmesinde literatürde birçok yöntem kullanılmakla birlikte, bu yöntemler içerisinde kazanç kalitesinin belirlenmesi yaklaşımı, temel olarak finansal tablolarla raporlanan kazanç rakamının kalitesinin ölçülmesine dayanmaktadır. Kazanç kalitesi yaklaşımına göre, kazanç kalitesi ile finansal raporlama kalitesi arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Raporlanan kazancın kalitesinin yüksek olması finansal raporlamanın kalitesinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, kazanç kalitesi kavramına yönelik genel bir tanım veya ölçü bulunmamaktadır (Bbus, 2007: 28). Francis vd. (2004: 969), kazanç kalitesinin muhasebe ve piyasa temelli ölçüler olarak ele aldığı 7 ölçü ile değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Muhasebe temelli ölçüler, nakit ya da kazanç gibi sadece muhasebe bilgilerini esas alırken; piyasa temelli ölçüler ise hem muhasebe hem de piyasa verilerini dikkate almaktadır. Muhasebe temelli ölçüler tahakkukların kalitesi, kazancın sürekliliği, kazancın tahmin edilebilirliği ve kazancın düzgünlüğü; piyasa temelli ölçüler ise değer ilgisi, zamanlılık ve ihtiyatlılık olarak ifade edilmiştir. Bu ölçüler aşağıdaki gibi açıklanabilir (Francis vd., 2004; Francis vd., 2006).

Tabakkuk Kalitesi: Nakit akışlarıyla daha yakından eşleşen kazançların kaliteli olduğu görüşüne dayanmaktadır. **Kazancın Sürekliliği:** Kazancın sürdürülebilir olmasına vurgu yapmaktadır. Kazancın sürekliliği, tekrarlanıyor olması nedeniyle istenen bir durumdur. Kazanç, ilerleyen dönemlerde de devam ediyorsa yüksek kaliteli kazanç olarak değerlendirilebilir. **Kazancın Tahmin Edilebilirliği:** Kazancın kendini tahmin etme yeteneği olarak ifade edilmiştir. Tahmin edilebilirlik; geçmiş dönemlerde elde edilen kazançların, gelecekte elde edilecek kazançların öngörülmesine imkân sağlaması olarak da ifade edilebilir. **Kazancın Düzensizliği:** Yöneticilerin kazanç hakkında sahip oldukları özel bilgileri, gelecekte oluşacak dalgalanmaların önüne geçmek ve raporların daha temsili ve daha faydalı olmasını sağlamak için kullanmaları esasına dayanan bir kazanç özelliğidir. **Değer ilgisi:** Kazançların hisse senedi getirilerindeki değişikliği açıklama yeteneği olarak tanımlanabilir. **Zamanlılık:** Kazançların, getirilerdeki iyi veya kötü haberleri yansıtmaya yeteneği olarak tanımlanabilir. **İhtiyatlılık:** İyi ve kötü haberlerin kazançlara yansıtılma zamanlaması ile ilgilidir. İyi haberlerin kazançlara yansıtılması için kesinleşmesi gerekirken, kötü haberlerin kazançlara yansıtılması için olası duruma gelmesi yeterlidir. Zamanlılık ve ihtiyatlılık birlikte şeffaflık olarak nitelendirilirken kazancın istenen özellikleri arasında yer almaktadır (Ball vd., 2000).

Finansal raporlama kalitesinin değerlendirilmesinde kazanç kalitesiyle birlikte kazanç yönetimi kavramına da değinmek yerinde olacaktır. Kazanç yönetimi, yöneticilerin raporlanan muhasebe bilgilerine bağlı olarak kendi lehlerine olan sözleşme sonuçlarını etkilemek ve firmanın ekonomik performansı hakkında paydaşları yanıltmak amacıyla finansal raporlama sürecinde takdir yetkilerini kullanmaları olarak tanımlanabilir (Healy ve Wahlen, 1999: 371). Schipper (1989: 92) ise kazanç yönetimini, bazı özel kazançlar elde etmek amacıyla finansal raporlama sürecine kasıtlı olarak müdahalede bulunma olarak tanımlamıştır. Kazanç kalitesi ve kazanç yönetimi birbiriyle ilişkili konular olup, yüksek düzeyde yönetimin etkisine maruz kalmış kazançların kalitesinin düşük olması beklenebilir (Lo, 2008: 351). Yöneticilerin finansal tabloların hazırlanması sürecinde takdir yetkisini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları sonucu bilgi kullanıcılarına yanıltıcı sonuçların sunulması kazanç yönetiminin yapıldığını göstermektedir (Temiz vd., 2016: 239). Yönetim bazı özel kazançlar elde edebilmek için paydaşları yanıltmakta ve sonuçları etkilemektedir. Buna göre kazanç yönetimi ne kadar iyi olursa kazancın kalitesi düşmektedir. Bu durum kazanç yönetiminin fırsatçı bakış açısını yansıtmaktadır. Çünkü bu durumda finansal bilgilerin kullanıcılar için kullanılabilirliğinin azalması bilgi kullanıcılarının yanıltılmasına yol açmaktadır (Bbus, 2007: 29). Kazanç yönetiminin belirlenmesi, kazanç

kalitesi ve finansal raporlama kalitesini değerlendirmede önem taşımaktadır. Kazanç yönetimi hem kazanç kalitesini hem de finansal raporlama kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek düzeyde kazanç yönetimi, düşük finansal raporlama kalitesini göstermektedir (Çavuş, 2018; Şeker, 2020).

Kazanç yönetiminin belirlenebilmesi için sıklıkla kullanılan yöntemlerden birisi tahakkuk esaslı modellerdir. Tahakkuk esaslı modellerde tahakkuklar, ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkuklar olarak iki bölümde değerlendirilmektedir. İhtiyari olmayan tahakkuklar; firmanın performans düzeyi, iş stratejisi, sektöre özgü anlaşmalar, makroekonomik olaylar ve diğer ekonomik faktörler dikkate alındığında cari dönemde firma için normal olan işlemlerden kaynaklanan tahakkuklardır. İhtiyari tahakkuklar ise, kazançların yönetilmesi amacıyla yapılan ve seçilen muhasebe politikalarından kaynaklanan tahakkuklardır (Ronen ve Yaari, 2008: 372). Tahakkuk esaslı modellerde yöneticilerin ihtiyari olmayan tahakkuklara müdahalede bulunamayacakları, kazanç yönetimi uygulamalarını kontrolleri altında bulunan ihtiyari tahakkuklar üzerinde gerçekleştirebilecekleri ifade edilmektedir. Dolayısıyla ihtiyari tahakkukların büyüklüğü kazanç yönetiminin bir göstergesidir (Duman, 2014: 134). İhtiyari tahakkukların aynı zamanda algılanan finansal raporlama kalitesinden ziyade gerçekleşen finansal raporlama kalitesini yansıttığı varsayılmaktadır (Islam, 2016: 113). Dolayısıyla yöneticiler, kazanç yönetimi uygulamalarını ihtiyari tahakkuklar üzerinde ne kadar yoğunlaştırırlarsa doğru ve şeffaf olmayan, yanıltıcı bilgiler ortaya çıkacak ve finansal raporlamanın kalitesinde de bir düşüş gözlenebilecektir.

İhtiyari tahakkukların ölçümü için öncelikle toplam tahakkukların belirlenmesi gerekmektedir. Daha sonra toplam tahakkukların ihtiyari ve ihtiyari olmayan tahakkuklar şeklinde ayrılmasına imkân tanıyan modeller kullanılır (Dechow vd., 1995: 197). Bu modeller yardımıyla tespit edilen ihtiyari tahakkuklar kazanç yönetiminin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Jones, 1991: 206).

İhtiyari tahakkukların başlangıç noktası olan toplam tahakkuklar farklı yöntemler ile bulunabilir. Çalışmada, nakit akışı yaklaşımı benimsenmiş ve toplam tahakkuklar Liu ve Lu (2007: 889) tarafından ortaya konulan “*Toplam Tahakkuklar = Net Kâr – İşletme Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akışı*” eşitliği ile hesaplanmıştır.

İhtiyari tahakkukların belirlenebilmesinde literatürde çok sayıda model olmakla birlikte çalışmada dört model esas alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bu sebeple çalışmada bu dört model hakkında bilgi verilecek olup

bu modeller; Düzeltilmiş Jones, Kasznik, Larcker-Richardson ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modelleridir.

2.1. Düzeltilmiş Jones Modeli

Dechow vd. (1995), hasılat üzerinde yönetimin takdir yetkisini kullanarak kazanç yönetimi yapması durumunda ihtiyari tahakkukların yanlış ölçülebileceğini belirtmiş ve bu durumu ortadan kaldırmak için ihtiyari tahakkukların tahmin edilmesi için aşağıdaki modeli önermiştir.

$$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

$TT_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait toplam tahakkukları,

$\Delta Has_{i,t}$ = i şirketinin t döneminde hasılat kaleminde meydana gelen değişim

$\Delta TicAl_{i,t}$ = i şirketinin t döneminde ticari alacaklar kaleminde meydana gelen değişim

$TV_{i,t-1}$ = i şirketinin t-1 dönemine ait toplam varlıkları

$MDV_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait brüt maddi duran varlıkları

$\varepsilon_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait hata terimi

Düzeltilmiş Jones Modeli'nde kazanç yönetimi uygulamalarının kredili satışlar üzerinden yapıldığı varsayılmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu model, yönetimin takdir yetkisini kullanmasının kredili satışlarda nakit satışlara göre daha kolay olduğu temeline dayanmaktadır (Dechow vd., 1995).

2.2. Kasznik Modeli

Düzeltilmiş Jones modeli temel alınarak geliştirilmiş bir model olan Kasznik modelinde işletme faaliyetlerinden sağlanan nakitte yaşanan değişim açıklayıcı değişken olarak modele dahil edilmiştir. Bunun gerekçesi olarak da toplam tahakkuklarla işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit arasında negatif ilişki bulunması (Dechow vd., 1995) gösterilmiştir. Bununla birlikte model kesitsel olarak tahmin edilmektedir (Kasznik, 1999: 64).

$$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\Delta iFNA_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \quad (2)$$

Düzeltilmiş Jones Modeli'nden farkı, işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışında yaşanan değişimin modelde yer almasıdır. Diğer değişkenler Düzeltilmiş Jones Modeli'ndeki değişkenlerle aynıdır.

$\Delta IFNA_{i,t}$ = i şirketinin t döneminde işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışındaki değişim

2.3. Larcker-Richardson Modeli

Larcker-Richardson modeli de Düzeltilmiş Jones Modeli temel alınarak geliştirilen bir modeldir. Larcker ve Richardson (2004), Düzeltilmiş Jones Modeline PD / DD oranı ile işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışını dâhil ederek tahakkukları tahmin etmiştir. Gelecekteki büyümeye ilişkin piyasa beklentilerinin yönetim üzerinde kazanç yönetimine girişme konusunda daha büyük bir baskı oluşturabileceği ve mevcut performansın da kazanç yönetimine katılmaya yönelik teşvikler sunabileceği düşüncesiyle bu iki değişken modele dâhil edilmiştir (Larcker ve Richardson, 2004: 634-635). Larcker – Richardson modelinde toplam tahakkuklar aşağıdaki model ile tahmin edilmektedir:

$$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{PD_{i,t}}{DD_{i,t}} + \beta_4 \frac{iFNA_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t} \quad (3)$$

Düzeltilmiş Jones Modeline iki değişken eklenirken, diğer değişkenler aynıdır. Farklı olan değişkenler aşağıda ifade edilmiştir.

$PD_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait piyasa değeri

$DD_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait defter değeri

$iFNA_{i,t}$ = i şirketinin t dönemine ait işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışı

2.4. Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli

Kothari vd. (2005), Düzeltilmiş Jones Modelinde işletme performansının göz ardı edilmesinin ihtiyari tahakkukları ölçmede hatalara sebebiyet verebileceğini ifade etmişler ve geliştirdikleri modele, işletme performansının göstergesi olarak aktif kârlılık oranını dâhil etmişlerdir. Böylelikle performansın ihtiyari tahakkuklar üzerindeki etkisini kontrol etmeyi amaçlamışlardır. Tahakkuklar, Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli ile aşağıdaki şekilde tahmin edilmektedir (Kothari vd., 2005: 174).

$$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + AK_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (4)$$

Düzeltilmiş Jones Modelinden farklı olarak modele aktif kârlılık oranı değişkeni eklenmiş olup diğer değişkenler aynıdır.

$AK_{i,t}$ = i şirketinin t dönemindeki aktif kârlılık oranı

3. Literatür

Literatürde finansal raporlama kalitesi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde genellikle finansal raporlama kalitesi ile kurumsal yönetim, denetim kalitesi, sürdürülebilirlik performansı gibi değişkenlerle olan ilişkisinin araştırıldığı görülmüştür. Bu bölümde literatürde finansal raporlama kalitesi kavramının öne çıktığı çalışmalardan bazalarına aşağıda yer verilmiştir.

BBus (2007) denetim komitesi oluşumunun ve özelliklerinin finansal raporlama kalitesinin artmasıyla ilişkili olup olmadığını araştırmıştır. Avustralya Borsasına kayıtlı 230 şirketin 2001 verilerinin kullanıldığı çalışmada denetim komitesinin özellikleri uzmanlık, büyüklük, bağımsızlık, faaliyet ve görev süresi olarak belirlenirken finansal raporlama kalitesinin belirlenmesinde Jones, Düzeltilmiş Jones ve Dechow-Dichev modelleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak yapılan incelemede denetim komitesinin oluşumuyla birlikte finansal raporlama kalitesinin arttığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Fakat bu bulgu diğer modellerden elde edilen sonuçlarla desteklenmemiştir. Buna bağlı olarak denetim komitesi kurulduktan sonra özelliklerinde meydana gelen değişikliklerin finansal raporlama kalitesi üzerinde önemli bir etkiye bulunmadığı çıkarımında bulunulmuştur.

Liu ve Lu (2007) kurumsal yönetim ile kâr yönetimi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmada Çin borsasında işlem gören 1009 şirketin 1999-2005 verilerinden yararlanılarak regresyon analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre daha yüksek kurumsal yönetim seviyesine sahip şirketlerde kazanç yönetimi uygulamalarının azaldığı görülmüştür.

Beest vd. (2009) finansal raporlama kalitesini ölçmek için Kavramsal Çerçeve'de yer alan faydalı bilginin niteliksel özelliklerini temel alarak 21 maddeden oluşan bir endeks oluşturmuşlardır. ABD, İngiltere ve Hollanda borsalarında 2005 ve 2007 yıllarında işlem gören şirketlerin yıllık raporları kullanılarak önerilen ölçüm aracının geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada önerilen ölçüm aracı ile faydalı bilginin niteliksel özelliklerinin ölçülebilir hale gelmesine katkıda bulunulmuştur.

Biddle vd. (2009) aşırı ya da yetersiz yatırıma yakın ortamlarda faaliyet gösteren firmalar için finansal raporlama kalitesi ile yatırım verimliliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. 1993 yılından 2005 yılına kadar olan dönemi kapsayan 34791 firma yılı gözleminde oluşan örneklem ile regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda finansal raporlama kalitesi yüksek olan firmaların öngörülen yatırım seviyelerine göre daha az sapma gösterdiği ve makroekonomik koşullardan daha az etkilendiği tespit edilmiştir.

Durak ve Gürel (2014) çalışmalarında finansal raporlama kalitesi kavramına odaklanarak finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörleri açıklamışlardır. Yapılan literatür incemesi sonucunda kültür, politik sistem, finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, sosyal ve ekonomik koşullar, muhasebe altyapısı ve muhasebe meslek örgütleri, rekabet ortamı, yasal sistem, vergi sistemi ve muhasebe standartları faktörlerinin finansal raporlama kalitesini etkileyen ülkeye özgü faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Karğın vd. (2015) kurumsal yönetimin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören ve işlem görmeyen şirketlerin finansal raporlama kaliteleri, 2006-2013 dönemi verilerinden yararlanılarak kârların sürekliliği açısından karşılaştırılmıştır. Basit ve çoklu regresyon analizinin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören şirketlerin kârlarının sürekliliğinin diğer şirketlerin kârlarına göre daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Karğın ve Arıcı (2015) muhasebe bilgisinin kalitesini ölçmeyi amaçladıkları çalışmalarında Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin 2005-2012 dönemi verilerini kullanarak regresyon analizi gerçekleştirmiştir. Muhasebe bilgisinin kalitesini ölçmede Ohlson, kârların sürekliliği, Sloan (1996)'ın nakit akışları ve tahakkukların sürekliliği modelleri ile Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)'nin önermesi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, muhasebe bilgileri ile hisse senedi göstergeleri arasında değer ilişkisi olduğu, kârların sürekli olduğu, nakit akışlarının tahakkuklara göre daha sürekli olduğu ve gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesinde kârın nakit akışlarına nazaran daha iyi bir gösterge olduğu görülmüştür.

Muttakin vd. (2015) kurumsal sosyal sorumluluk ile kazanç kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bangladeş borsasında 2005-2009 yılları arasında işlem gören 116 şirketin verilerinin kullanıldığı çalışmada regresyon analizi uygulanmıştır. Kazanç kalitesi göstergesi olarak Düzeltilmiş Jones modelinden yararlanılan çalışmanın sonuçlarına göre, daha fazla kurumsal sosyal sorumluluk açıklaması yapılmasının daha fazla kazanç yönetimini beraberinde getirdiği saptanmıştır.

Gaynor vd. (2016) finansal raporlama kalitesi ve denetim kalitesi arasındaki ilişkiye yönelik literatürü inceleyerek finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesinin birbiriyle ilişkili ama farklı yapılar olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesi arasında yinelenen bir ilişkinin var olduğu vurgulanmıştır. Buna göre denetim kalitesi, denetim öncesi finansal raporlama kalitesini etkileyen çevresel bir özellik; raporlama kalitesi ise denetim kalitesini etkileyen bir görev özelliği olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte çalışmada finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesinin işletmenin temel ekonomik durumundan da etkilendiği ve bu durumun dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Islam (2016) denetim ve denetim dışı hizmetler ile denetim firması görev süresi düzenlemelerinin fiili denetçi bağımsızlığı ve finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini araştırmıştır. FTSE350 Endeksinde yer alan finansal hizmetler sektörü hariç ve verilerine tam olarak ulaşılan 242 firmanın 2003-2012 dönemi verilerinden yararlanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, denetim ve denetim dışı hizmet ücretleri ile denetim firması görev süresinin finansal raporlama kalitesini düşürdüğüne yönelik genel algının çok az desteklendiği görülmüştür. Ayrıca etik standartların uygulanmaya başlamasından sonra yürütülen denetimlerin ihtiyari tahakkuklar üzerinde düşürücü bir etkiye sahip olduğu ve bu şekilde finansal raporlama kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca dört büyük denetim firması tarafından denetlenen şirketlerde, denetim firmasının görev süresi ile ihtiyari tahakkuklar arasında anlamlı negatif bir ilişki bulunurken dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen şirketlerde böyle bir durumun söz konusu olmadığı görülmüştür.

Cengiz ve Tosunoğlu (2017) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (IFRS) finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini araştırmıştır. BIST imalat sektöründe yer alan 50 şirketin IFRS öncesi 2001-2004 ve IFRS sonrası 2005-2008 dönemlerine ilişkin veriler ile panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak kazanç yönetimi, değer ilişkisi ve zamanında zarar kaydı değişkenleri bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Kazanç yönetimi göstergesinin bağımlı değişken olduğu modelin sonuçlarına göre IFRS uygulanmaya başladıktan sonra kazanç yönetimi uygulamalarının arttığı ve finansal raporlama kalitesinin düştüğü tespit edilmiştir. Zamanında zarar kaydı göstergesinin bağımlı değişken olduğu modelin sonuçlarına göre IFRS uygulanmaya başladıktan sonra zamanında zarar kaydının arttığı ve finansal raporlama kalitesinin de arttığı belirlenmiştir. Değer ilişkisiyle ilgili modelin sonuçları ise finansal raporlama standartlarının uygulanmaya başlamasından sonra

bulunan değer ilişkisinin IFRS öncesi döneme göre arttığı saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları genel olarak IFRS'nin uygulanmasıyla birlikte finansal raporlama kalitesinin arttığını göstermiştir.

Çavuş (2018) BIST İmalat Sektöründe yer alan şirketlerin 2009-2017 dönemi verilerini kullanarak, kişi ve çevre boyutundaki çeşitli faktörlerin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisini incelemiştir. Finansal raporlama kalitesi Larcker-Richardson ve Ohlson modelleriyle belirlenerek çalışmanın bağımlı değişkeni oluşturulmuş ve çalışmada panel veri analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin oranı, denetim komitesinde yer alan bağımsız üyelerin oranı, halka açıklık oranı, kaldıraç oranı ve işletme büyüklüğü değişkenlerinin Larcker-Richardson modeline göre belirlenen finansal raporlama kalitesi üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun değişmesi ve şirketin Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer almasının Ohlson modeli aracılığıyla tahmin edilen finansal raporlama kalitesi üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Köse (2019) finansal raporlama standartlarını zorunlu veya gönüllü olarak uygulayan Türkiye'deki ve dünyadaki işletmelerin finansal raporlama standartları uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerine etkisini araştırmıştır. Finansal raporlama standartları uygulanmadan önceki dönem 2000-2004 ve finansal raporlama standartları uygulanmaya başladıktan sonraki dönem 2005-2014 dönemi olarak belirlenmiş, Türkiye ve 25 farklı ülkeden 5435 işletmenin isteğe bağlı tahakkukları Düzeltilmiş Jones Modeliyle belirlenerek ANOVA analiziyle karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Türkiye'de finansal raporlama standartlarının uygulanmaya başlaması muhasebe kalitesini olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca Fransa, İtalya, Polonya, İngiltere, İsveç, Arjantin ülkelerinde de işletmelerin finansal raporlama standartları uygulamalarının muhasebe kalitesini pozitif olarak etkilediği görülmüştür.

Önce ve Çavuş (2019) kurumsal yönetimin finansal raporlama kalitesi üzerine etkisini araştırmıştır. Çalışma örnekleme Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan 36 ve bu endekste yer almayan 36 şirketten oluşturulmuştur. Finansal raporlama kalitesinin belirlenmesinde ise kârların sürekliliği ve Ohlson'un değer ilgisi yaklaşımı kullanılmıştır. Bu iki model panel veri analizi yardımıyla tahmin edilmiş ve her iki modelin sonuçlarına göre Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan şirketlerin kârlarının daha sürekli olduğu ve algılanan finansal raporlama kalitesinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Rezaee ve Tuo (2019) sürdürülebilirlik açıklamalarının nitelik ve niceliği ile kazanç kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. 1999-2015 dönemini

kapsayan 35110 firma yılı gözleminden oluşan örneklem ile regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre ihtiyari tahakkuklarla belirlenen kazanç kalitesi ile sürdürülebilirlik açıklamaları arasında negatif ilişki, ihtiyari olmayan tahakkuklarla sürdürülebilirlik açıklamaları arasında ise pozitif ilişki tespit edilmiştir.

Yoon vd. (2019) sosyal sorumluluk sahibi firmaların daha yüksek kalitede finansal raporlamaya sahip olup olmadıklarını araştırmıştır. Finansal raporlama kalitesi göstergesi olarak ihtiyari tahakkuklar, kurumsal sosyal sorumluluk göstergesi olarak da ESG puanları kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları, daha fazla sosyal sorumluluk sahibi şirketlerin finansal raporlama kalitelerinin daha yüksek olabileceğine yönelik hipotezi zayıf bir şekilde desteklemiştir. Ayrıca firma özellikleri ve faaliyet çevresinin de finansal raporlama kalitesi ile kurumsal sosyal sorumluluk arasındaki ilişkiyi etkilediği tespit edilmiştir.

Acar (2020) Türkiye'deki bankaların finansal raporlama kalitesi ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi 2003-2018 dönemi verilerini kullanarak incelemiştir. Çalışma örneklemini 22 bankadan oluşmakta olup yatırım ve kalkınma bankaları örneklem dışında tutulmuştur. Panel veri analizinin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, denetim kalitesinin kâr yönetimi uygulamalarını sınırlayarak finansal raporlama kalitesi üzerinde anlamlı pozitif etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca finans sektöründe uzmanlaşan bağımsız denetim firmalarının, sektördeki hileli muhasebe uygulamalarını önleyici etkisi olduğu ve finansal raporlama kalitesinin artmasına katkı sağladığı görülmüştür.

Önce ve Çavuş (2020) BIST imalat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin 2015-2018 dönemi verilerini kullanarak finansal raporlama kalitesi ile sürdürülebilirlik raporlaması arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Düzeltilmiş Jones Modeliyle finansal raporlama kalitesi göstergesi elde edilmiş ve değişkenler arası ilişkinin tahmin edilmesinde panel veri analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin daha kaliteli finansal raporlar ortaya koydukları tespit edilmiştir.

Şeker (2020) şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarının finansal raporlama kalitesi üzerine etkisini araştırmıştır. Çalışma örneklemini, 35 ülkeden 2009 şirketten oluşmakta olup bu şirketlerin 2010-2017 dönemi verileri kullanılmıştır. Finansal raporlamanın kalitesini belirlemek için dört model; ESG performansı olarak da ESG puanı, çevresel puan, sosyal puan, yönetim puanı ve kombine ESG puanı esas alınmıştır. Çalışmanın sonucunda ESG performansının finansal raporlama kalitesi üzerinde olumlu etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Karakelleoğlu ve Yükçü (2022) muhasebe kültürü ile ilgili faktörlerin finansal raporlama kalitesi üzerine etkisini araştırmıştır. BIST imalat sektöründe yer alan 177 şirketin 2013-2017 dönemi verilerinden yararlanılan çalışmada sağkalım analizi kullanılmıştır. Finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak vergi öncesi kâr ve faaliyet kârının alındığı çalışmanın sonuçlarına göre, muhasebe kültürü özelliklerinden profesyonellik, şeffaflık ve esneklik özelliklerinin finansal raporlama kalitesini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Muhasebe kültürünün statükoculuk ve gizlilik özelliklerinin ise finansal raporlama kalitesini olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yalçın (2022) BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin genel sürdürülebilirlik, çevresel, sosyal ve yönetim performanslarının kazanç kalitesi üzerine etkisini araştırmıştır. Finans sektörü dışından ve verilerine tam olarak ulaşılan 30 şirketin 2018-2020 dönemi incelenmiştir. Kazanç kalitesine ve sürdürülebilirlik performansına ilişkin veriler Refinitiv veri tabanından elde edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda genel sürdürülebilirlik performansı ile kazanç kalitesi arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilirken; çevresel, sosyal ve yönetim performanslarıyla kazanç kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4. Veri ve Yöntem

Çalışmada BIST Gıda İçecek ve Tütün sektöründe yer alan şirketlerden 2018-2022 dönemi verilerine eksiksiz olarak ulaşılan 23 şirket örneklem olarak belirlenmiştir. Örnekleme yer alan şirketlerin finansal raporlama kaliteleri; Düzeltilmiş Jones Modeli, Kasznik Modeli, Larcker-Richardson Modeli ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılan modeller Düzeltilmiş Jones Modeli temel alınarak geliştirilmiş modellerdir.

Bu modeller daha önce de ifade edildiği gibi tahakkuk esaslı olup, regresyon modeli uygulanması sonucu elde edilen artık değerler, ihtiyari tahakkukları göstermektedir (Jones, 1991: 212). İhtiyari tahakkuklar, yönetimin kazançlar üzerinde yaptığı manipülasyon hakkında bilgi vermekte ve aynı zamanda finansal raporlama kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla negatif artık değerler kazancı azaltıcı yönde, pozitif artık değerler ise kazancı artırıcı yönde hareket eden işletmeleri göstermektedir. Diğer bir ifadeyle artık değerlerin mutlak değeri ne kadar yüksek olursa kazanç yönetimi uygulamalarının olduğu ve finansal raporlama kalitesinin düştüğü ifade edilebilir (Çavuş, 2018; Şeker, 2020).

Çalışmada kullanılan modeller, havuzlanmış panel veri analizi ile tahmin edilmiştir. Uygulanan regresyon modelinden elde edilen artık değerlerin mutlak değeri finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak değerlendirilmiş ve karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada kullanılacak modeller aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Çalışmada Kullanılacak Modeller

Model Adı	Model Tahmini
Düzeltilmiş Jones Modeli	$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{2TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$
Kasznik Modeli	$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{2TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{\Delta iFNA_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$
Larcker-Richardson Modeli	$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{2TV_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{PD_{i,t}}{3DD_{i,t}} + \beta_4 \frac{iFNA_{i,t}}{4TV_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$
Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli	$\frac{TT_{i,t}}{TV_{i,t-1}} = \beta_0 \frac{1}{TV_{i,t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta Has_{i,t} - \Delta TicAl_{i,t}}{TV_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{MDV_{i,t}}{2TV_{i,t-1}} + \beta_3 AK_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$

Tablo 1'den de görüleceği üzere tahakkuk esaslı modellerin tümünde bağımlı değişken toplam tahakkuklardır. Bağımsız değişkenler ise modeller arasında farklılıklar göstermektedir. Çalışmada kullanılacak modellerde yer alan değişkenlere ilişkin bilgilerin yer aldığı tablo ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Modellerde Yer Alan Değişkenler

Değişken	Değişken Açıklaması	Değişken Türü
$TT_{i,t}$	i şirketinin t dönemine ait toplam tahakkukları	Bağımlı Değişken
$\Delta Has_{i,t}$	i şirketinin t döneminde hasılat kaleminde meydana gelen değişim	
$\Delta TicAl_{i,t}$	i şirketinin t döneminde ticari alacaklar kaleminde meydana gelen değişim	
$MDV_{i,t}$	i şirketinin t dönemine ait brüt maddi duran varlıkları	
$\Delta IFNA_{i,t}$	i şirketinin t döneminde işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışındaki değişim	Bağımsız Değişkenler
$PD_{i,t}$	i şirketinin t dönemine ait piyasa değeri	
$DD_{i,t}$	i şirketinin t dönemine ait defter değeri	
$IFNA_{i,t}$	i şirketinin t dönemine ait işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışı	
$AK_{i,t}$	i şirketinin t dönemindeki aktif kârlılık oranı	
$TV_{i,t-1}$	i şirketinin t-1 dönemine ait toplam varlıkları	

Modellerde bağımlı değişken olarak kullanılacak toplam tahakkuklar (TT) nakit akım yaklaşımına göre hesaplanmıştır:

$$\text{Toplam Tahakkuklar } (TT_{i,t}) = \text{Dönem Net Kârı } (NK_{i,t}) - \text{İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit Akışı } (IFNA_{i,t})$$

5. Bulgular

Çalışmada kullanılacak modellerde yer alan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Medyan	Std Sapma	Mak	Min
TT /TV _{t-1}	0.0316	0.0305	0.1204	0.3850	-0.3637
Δ Has- Δ TicAl/TV _{t-1}	0.3004	0.1863	0.5540	2.5347	-0.9355
MDV/TV _{t-1}	0.1530	0.0785	0.2298	1.2578	-0.4111
Δ İFNA/TV _{t-1}	-0.0042	0.0175	0.1536	0.4507	-0.8281
İFNA/TV _{t-1}	0.0291	0.0478	0.1598	0.5222	-0.8628
PD / DD	3.95	2.00	10.21	96.77	0.38
AK	0.06	0.05	0.09	0.36	-0.27

Tablo 3 incelendiğinde toplam tahakkukların önceki dönem toplam varlıklarına oranı ortalamasının 0,0316 olduğu, hasıllattaki değişim ile ticari alacaklardaki değişim arasındaki farkın önceki dönem toplam varlıklarına oranının ortalama olarak 0,3004 seviyesinde olduğu görülmektedir. Maddi duran varlıkların önceki dönem toplam varlıklarına oranı ortalama olarak 0,1530 iken, işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışında yaşanan değişimin önceki dönem toplam varlıklarına oranının ortalama olarak -0,0042 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışının önceki dönem toplam varlıklarına oranı ortalama olarak 0,0291 düzeyinde gerçekleşmiştir. PD / DD ortalaması 3,95, maksimum PD / DD oranı 96,77 ve minimum PD / DD oranı 0,38 olarak gerçekleşmiştir. Aktif kârlılık ortalaması 0,06 düzeyinde olmakla birlikte sektörde maksimum 0,36 düzeyini görmüştür.

Tablo 4. Korelasyon Tablosu

	TT / TV _{t-1}	Δ Has- Δ TicAl / TV _{t-1}	MDV / TV _{t-1}	Δ İFNA / TV _{t-1}	İFNA / TV _{t-1}	PD / DD	AK
TT / TV _{t-1}	1						

Δ Has- Δ TicAl / TV _{t-1}	0.128697 0.1705	1					
MDV / TV _{t-1}	0.026305 0.7802	0.31085	1				
		0.0007**	-----				
Δ İFNA / TV _{t-1}	-0.542401 0.0000**	-0.057295 0.543	-0.125977 0.1797	1			

İFNA / TV _{t-1}	-0.6454 0.0000**	0.010333 0.9127	-0.149096 0.1118	0.809028 0.0000**	1		

PD / DD	0.046587 0.621	0.069783 0.4587	-0.008806 0.9256	0.012275 0.8964	0.050779 0.5899	1	

AK	0.63946 0.0000**	0.198179 0.0337*	-0.031682 0.7368	-0.023216 0.8055	0.10696 0.2552	0.1132 0.2284	1

* %5 seviyesinde, ** %1 seviyesinde istatistiki olarak anlamlılığı ifade etmektedir.

Korelasyon tablosu incelendiğinde TT değişkeniyle Δ İFNA ve İFNA değişkenleri arasında negatif yönlü ve TT değişkeni ile AK değişkeni arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte TT değişkeniyle Δ Has- Δ TicAl, MDV ve PD/DD değişkenleri arasında anlamlı ilişkilerin olmadığı görülmektedir. Ayrıca tablodaki verilere bakılarak bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının çok yüksek olmadığı da ifade edilebilir. Korelasyon analizinde elde edilen sonuçlar ön bilgi niteliğinde olup değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkileri çalışmada kullanılacak olan regresyon modelleriyle belirlenmeye çalışılacaktır.

Çalışmada havuzlanmış panel veri yöntemi ile tahmin edilmiş olan regresyon modellerinin artık değerleri ihtiyari tahakkukları diğer bir ifadeyle kazanç yönetimi uygulamalarını temsil etmektedir. Bu dört farklı modelin uygulanması sonucu elde edilmiş olan ihtiyari tahakkukları temsil eden artık değerler aynı zamanda finansal raporlama kalitesine ilişkin gösterge niteliğindedir. Finansal raporlama kalitesi göstergesine ilişkin elde edilen veriler şirket, yıl ve modellere göre karşılaştırılacaktır. İlk olarak yıllık ve şirketlere göre elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 5. 2018 Yılı Şirkete ve Modele Göre Finansal Raporlama Kalitesi Verileri

Şirket No	Yıl	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
1	2018	-0.1205	-0.1069	-0.0722	-0.0935
2	2018	-0.0990	-0.0879	-0.0614	-0.0524
3	2018	0.0416	0.0009	0.0244	0.0291
4	2018	-0.1434	-0.1377	-0.1142	-0.0867
5	2018	0.0125	0.0735	0.0197	0.0071
6	2018	0.0632	0.0399	-0.0291	0.1401
7	2018	-0.1833	-0.2171	-0.0910	-0.1717
8	2018	-0.2091	-0.2052	-0.1948	-0.0558
9	2018	-0.0427	-0.0080	-0.0042	-0.0354
10	2018	-0.0788	-0.0570	-0.0232	-0.0924
11	2018	0.0360	0.0127	0.1089	-0.0503
12	2018	-0.0851	-0.0613	-0.1040	0.0170
13	2018	-0.1374	-0.0364	-0.0654	-0.0934
14	2018	0.1228	0.1090	0.0448	0.1692
15	2018	0.0047	-0.0162	0.0184	-0.0224
16	2018	-0.1321	-0.1132	-0.1259	-0.0198
17	2018	-0.0818	-0.0507	-0.0425	-0.0649
18	2018	-0.0297	-0.0176	-0.0167	-0.0267
19	2018	-0.0218	-0.0322	-0.0574	0.0460
20	2018	0.1483	0.2495	0.0840	0.1557
21	2018	0.0818	0.0508	0.1217	-0.0305
22	2018	0.0539	-0.0075	0.0006	0.0845
23	2018	-0.0105	-0.0149	-0.0214	0.0151
<i>Negatif İhtiyari Tabakkuk</i>		14	16	15	14
<i>Pozitif İhtiyari Tabakkuk</i>		9	7	8	9

Tablo 5'teki 2018 yılı sonuçları incelendiğinde dört modelde de kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuklara yönelen şirket sayısının fazla olduğu görülmektedir. Uygulanan dört farklı modelin sonuçlarına bakılarak, sektörde yer alan şirketlerin çoğunluğunun 2018 yılında kazançları azaltıcı yönde uygulamalar yaparak finansal raporlama kalitesini olumsuz yönde etkilediği ifade edilebilir.

Tablo 5'teki sonuçlar finansal raporlama kalitesi açısından değerlendirildiğinde, Düzeltilmiş Jones Modeline göre 15 nolu şirketin ($|0.0047|=0.0047$), Kasznik Modeline göre 3 nolu şirketin ($|0.0009|=0.0009$), Larcker-Richardson Modeline göre 22 nolu şirketin ($|0.0006|=0.0006$), Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre ise 5 nolu şirketin ($|0.0071|=0.0071$) finansal raporlama kalitesinin

en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 8 nolu şirketin Düzeltilmiş Jones ($|-0.2091|=0.2091$) ve Larcker-Richardson ($|-0.1948|=0.1948$) modellerine göre finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir. Kasznik Modeline göre 20 nolu şirketin ($|0.2495|=0.2495$) ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre ise 7 nolu şirketin ($|-0.1717|=0.1717$) finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 6. 2019 Yılı Şirkete ve Modele Göre Finansal Raporlama Kalitesi Verileri

Şirket No	Yıl	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
1	2019	-0.0928	-0.0823	-0.0360	-0.0994
2	2019	-0.0944	-0.0809	-0.0562	-0.0673
3	2019	-0.0126	0.0168	0.0072	-0.0279
4	2019	-0.1085	-0.1061	-0.0673	-0.1057
5	2019	0.0401	0.0616	0.0464	-0.0183
6	2019	-0.0383	0.0487	-0.0126	-0.0332
7	2019	-0.1444	-0.1329	-0.0423	-0.1426
8	2019	-0.0420	-0.0390	-0.0216	-0.0427
9	2019	0.0235	0.0343	0.0489	-0.0340
10	2019	-0.0684	-0.0898	-0.0549	-0.0432
11	2019	-0.0126	-0.0224	0.0054	-0.0194
12	2019	0.0971	0.0294	-0.0006	0.1472
13	2019	0.1397	0.0193	0.0365	0.1639
14	2019	0.0476	0.0572	-0.0107	0.0788
15	2019	-0.0429	-0.0321	-0.0157	-0.0451
16	2019	-0.1527	-0.1535	-0.1514	-0.0206
17	2019	-0.0425	-0.0651	-0.0381	-0.0144
18	2019	0.0617	0.0295	0.0422	0.0329
19	2019	0.0413	0.0243	-0.0012	0.0662
20	2019	-0.3645	-0.2840	-0.3428	-0.1016
21	2019	-0.1146	-0.0244	0.0108	-0.2159
22	2019	0.0293	0.0842	0.0531	-0.0165
23	2019	0.0436	0.0358	0.0298	0.0260
<i>Negatif İhtiyari Tabakkuk</i>		14	12	14	17
<i>Pozitif İhtiyari Tabakkuk</i>		9	11	9	6

Tablo 6’da yer alan 2019 yılı sonuçlarına bakıldığında, 2018 yılına benzer şekilde dört modelde de kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarına yönelen şirket sayısının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Düzeltilmiş Jones

Modeline göre 3 ve 11 nolu şirketin ($|-0.0126|=0.0126$), Kasznik Modeline göre 3 nolu şirketin ($|0.0168|=0.0168$), Larcker-Richardson Modeline göre 12 nolu şirketin ($|-0.0006|=0.0006$), Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre ise 17 nolu şirketin ($|-0.0144|=0,0144$) finansal raporlama kalitesinin en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 20 nolu şirketin Düzeltilmiş Jones ($|-0.3645|=0.3645$), Kasznik ($|-0.2840|=0.2840$) ve Larcker-Richardson ($|-0.3428|=0.3428$) modellerine göre finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir. Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre ise 21 nolu şirketin ($|-0.2159|=0.2159$) finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 7. 2020 Yılı Şirkete ve Modele Göre Finansal Raporlama Kalitesi Verileri

Şirket No	Yıl	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
1	2020	-0.1148	-0.0925	-0.0392	-0.1234
2	2020	-0.1082	-0.1031	-0.0706	-0.0747
3	2020	-0.0016	-0.0090	0.0046	-0.0065
4	2020	0.0365	0.0059	0.0509	-0.0168
5	2020	0.0131	0.0345	0.0537	-0.0343
6	2020	-0.0182	-0.0582	-0.0558	0.0420
7	2020	-0.1003	-0.1792	-0.1289	0.0181
8	2020	0.0309	-0.0408	-0.0368	0.0785
9	2020	-0.2153	-0.0232	0.0291	-0.2633
10	2020	0.0094	0.0412	-0.0061	-0.0571
11	2020	0.0990	0.0337	0.0291	0.0997
12	2020	-0.0379	0.0294	-0.0385	-0.0081
13	2020	0.0174	0.0761	0.0003	0.0264
14	2020	0.1343	0.0856	0.0159	0.1870
15	2020	0.0150	0.0064	0.0272	-0.0135
16	2020	-0.1952	-0.1611	-0.1529	-0.0728
17	2020	0.0185	-0.0148	-0.0161	0.0508
18	2020	0.0812	0.0818	0.0605	0.0267
19	2020	0.0811	0.0393	-0.0149	0.1369
20	2020	0.2202	0.1394	0.1593	0.1096
21	2020	-0.1530	-0.1059	0.0120	-0.2262
22	2020	0.1414	0.0336	0.0223	0.1701
23	2020	0.0019	-0.0016	-0.0114	0.0190
<i>Negatif İhtiyari Tahakkuk</i>		9	11	11	11
<i>Pozitif İhtiyari Tahakkuk</i>		14	12	12	12

Tablo 7 incelendiğinde, 2018 ve 2019 yılından farklı olarak kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulaması yapan şirket sayısının çoğunlukta olduğu ifade edilebilir. Düzeltilmiş Jones ($|-0.0016|=0.0016$) ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline ($|-0.0065|=0.0065$) göre 3 nolu şirketin, Kasznik Modeline göre 23 nolu şirketin ($|-0.0016|=0.0016$) ve Larcker-Richardson Modeline göre ise 13 nolu şirketin ($|0.0003|=0.0003$) finansal raporlama kalitesinin en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Düzeltilmiş Jones ($|0.2202|=0.2202$) ve Larcker-Richardson ($|0.1593|=0.1593$) modellerine göre 20 nolu şirketin, Kasznik Modeline göre 7 nolu şirketin ($|-0.1792|=0.1792$) ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre de 9 nolu şirketin ($|-0.2633|=0.2633$) finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeylerde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 8. 2021 Yılı Şirkete ve Modele Göre Finansal Raporlama Kalitesi Verileri

Şirket No	Yıl	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
1	2021	-0.0813	-0.0450	0.0280	-0.1000
2	2021	-0.1089	-0.0738	-0.0274	-0.0796
3	2021	-0.0436	-0.0586	-0.0571	0.0170
4	2021	-0.0716	-0.0795	-0.0729	-0.0067
5	2021	-0.0242	0.0077	0.0292	-0.0808
6	2021	0.0606	0.0491	0.0206	0.0595
7	2021	-0.0480	-0.0287	-0.0506	-0.0070
8	2021	0.0979	0.1402	0.1064	0.0066
9	2021	0.0520	-0.1332	-0.0249	0.0750
10	2021	0.0673	0.0466	0.0418	0.0070
11	2021	-0.0134	0.0398	-0.0122	0.0001
12	2021	0.0001	0.0002	0.0068	0.0110
13	2021	-0.0173	0.0028	-0.0110	-0.0099
14	2021	0.0741	0.1073	0.0270	0.0755
15	2021	-0.0170	0.0164	0.0356	-0.0408
16	2021	-0.1783	-0.1623	-0.1278	-0.0566
17	2021	-0.0023	0.0277	0.0120	0.0050
18	2021	0.1421	0.1169	0.1058	0.0707
19	2021	-0.1200	-0.0069	-0.0808	-0.0311
20	2021	0.2388	0.2692	0.2298	0.0423
21	2021	0.0348	0.0300	0.1450	-0.1304
22	2021	0.1324	0.1977	0.1239	0.0364
23	2021	-0.0061	0.0101	0.0119	0.0051
<i>Negatif İhtiyari Tahakkuk</i>		13	8	9	10
<i>Pozitif İhtiyari Tahakkuk</i>		10	15	14	13

Tablo 8'deki verilere göre, gıda içecek ve tütün sektöründe Düzeltilmiş Jones Modeline göre kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulaması yapan şirket sayısının daha fazla olduğu görülürken, diğer modellere göre ise kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları yapan şirket sayısının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre 11 nolu şirketin ($|0.0001|=0.0001$) ve diğer modellere göre ise 12 nolu şirketin finansal raporlama kalitesinin en yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre 21 nolu şirketin ($|-0.1304|=0.1304$) ve diğer modellere göre ise 20 nolu şirketin finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 9. 2022 Yılı Şirkete ve Modele Göre Finansal Raporlama Kalitesi Verileri

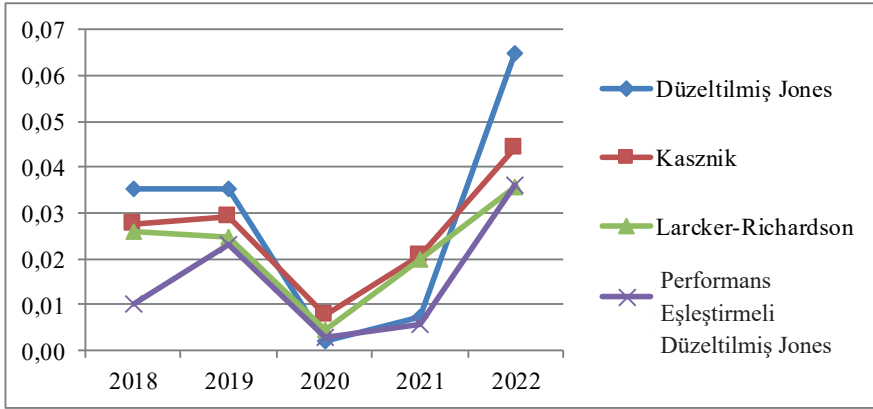
Şirket No	Yıl	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
1	2022	-0.0913	-0.0478	-0.0006	-0.0893
2	2022	-0.1090	-0.0821	-0.0469	-0.0732
3	2022	-0.1175	-0.0706	-0.0788	-0.0532
4	2022	0.0330	0.0656	0.0597	-0.0057
5	2022	0.3005	0.2345	0.2518	0.0831
6	2022	0.2412	0.1532	0.1014	0.1688
7	2022	-0.1724	-0.1324	-0.1314	-0.0416
8	2022	0.3028	0.2406	0.2256	0.1229
9	2022	0.1450	0.1440	0.0911	0.0864
10	2022	-0.0185	0.0009	-0.0404	0.0038
11	2022	0.2014	0.0281	-0.0199	0.2191
12	2022	0.0162	0.0407	0.0226	0.0080
13	2022	0.1622	-0.0362	-0.0558	0.1398
14	2022	0.0528	0.0692	0.0357	0.0456
15	2022	0.0739	0.0403	0.0595	0.0422
16	2022	-0.1257	-0.1176	-0.1005	-0.0300
17	2022	0.0163	0.0187	0.0097	0.0257
18	2022	0.3385	-0.0134	-0.1172	0.3480
19	2022	-0.1231	-0.0117	0.0061	-0.0715
20	2022	0.3122	0.3312	0.3291	0.0277
21	2022	-0.0125	0.0686	0.1519	-0.1458
22	2022	0.1141	0.1314	0.1223	0.0128
23	2022	-0.0455	-0.0418	-0.0562	0.0050
<i>Negatif İhtiyari Tahakkuk</i>		9	9	10	8
<i>Pozitif İhtiyari Tahakkuk</i>		14	14	13	15

Tablo 9 incelendiğinde dört modele göre elde edilen sonuçlar, sektördeki şirketlerin büyük bir bölümünün 2022 yılında kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları yaptıklarını göstermektedir. Düzeltilmiş Jones Modeline göre 21 nolu şirketin ($|-0.0125|=0.0125$), Larcker-Richardson Modeline göre 1 nolu şirketin ($|-0.0006|=0.0006$), Kasznik ($|0.0009|=0.0009$) ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones ($|0.0038|=0.0038$) modellerine göre ise 10 nolu şirketin finansal raporlama kalitesinin en yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Diğer taraftan Düzeltilmiş Jones ($|0.3385|=0.3385$) ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones ($(|0.3480|=0.3480)$) modellerine göre 18 nolu şirketin, Kasznik ($|0.3312|=0.3312$) ve Larcker-Richardson ($|0.3291|=0.3291$) Modellerine göre ise 20 nolu şirketin finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Çalışmada Kullanılan Modellere Göre Finansal Raporlama Kalitesine İlişkin İstatistikler

Model	İstatistikler	2018	2019	2020	2021	2022
Düzeltilmiş Jones Modeli	Ortalama	-0.0352	-0.0351	-0.0019	0.0073	0.0650
	Medyan	-0.0297	-0.0383	0.0131	-0.0061	0.0330
	Standart Sapma	0.0971	0.1055	0.1082	0.0944	0.1600
	Maksimum	0.1483	0.1397	0.2202	0.2388	0.3385
	Minimum	-0.2091	-0.3645	-0.2153	-0.1783	-0.1724
Kasznik Modeli	Ortalama	-0.0275	-0.0292	-0.0079	0.0206	0.0441
	Medyan	-0.0176	-0.0224	0.0059	0.0101	0.0281
	Standart Sapma	0.0999	0.0865	0.0797	0.0993	0.1180
	Maksimum	0.2495	0.0842	0.1394	0.2692	0.3312
	Minimum	-0.2171	-0.2840	-0.1792	-0.1623	-0.1324
Larcker Richardson Modeli	Ortalama	-0.0261	-0.0248	-0.0046	0.0200	0.0356
	Medyan	-0.0232	-0.0107	0.0003	0.0120	0.0097
	Standart Sapma	0.0762	0.0837	0.0641	0.0810	0.1200
	Maksimum	0.1217	0.0531	0.1593	0.2298	0.3291
	Minimum	-0.1948	-0.3428	-0.1529	-0.1278	-0.1314
Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli	Ortalama	-0.0101	-0.0232	0.0030	-0.0057	0.0360
	Medyan	-0.0267	-0.0279	0.0181	0.0050	0.0128
	Standart Sapma	0.0853	0.0858	0.1105	0.0559	0.1103
	Maksimum	0.1692	0.1639	0.1870	0.0755	0.3480
	Minimum	-0.1717	-0.2159	-0.2633	-0.1304	-0.1458

Düzeltilmiş Jones, Kasznik ve Larcker-Richardson Modellerinde ortalama değerler ile bakıldığında 2018, 2019 ve 2020 yılları için kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları, 2021 ve 2022 yılları için ise kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarının ağırlık kazandığı dikkat çekmektedir. Dört modelde elde edilen sonuçlara bakılarak 2018 yılından 2022 yılına doğru kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarından kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarına doğru bir yönelimin olduğu da açıkça görülmektedir. Şekil 1'de ise Tablo 10'daki ortalama değerlerin mutlak değeri alınarak finansal raporlama kalitesine ilişkin görünüm sunulmuştur.

Şekil 1. Modellere ve Yıllara Göre Finansal Raporlama Kalitesinin Eğilimi

Şekil 1 incelendiğinde, dört modele göre en düşük ortalama mutlak değer 2020 yılında olduğu ve sektörde finansal raporlama kalitesinin analiz dönemi içerisinde 2020 yılında en üst noktaya çıktığı ifade edilebilir. Diğer taraftan dört modele göre de en yüksek ortalama mutlak değerler ise genel olarak 2022 yılında olduğu ve dolayısıyla sektörde finansal raporlama kalitesinin 2022 yılında en düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Sektörde yer alan şirketlerden analiz dönemini kapsayan yıllar itibarıyla uygulanan dört modele göre finansal raporlama kalitesi en yüksek ve en düşük olanlara ait bilgiler özet olarak Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Finansal Raporlama Kalitesi En Yüksek ve En Düşük Üç Şirkete İlişkin Veriler

Yıl	Sıra	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli	Düzeltilmiş Jones Modeli	Kasznik Modeli	Larcker Richardson Modeli	Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli
		En Yüksek				En Düşük			
2018	1.	15	3	22	5	8	20	8	7
	2.	23	22	9	23	7	7	16	14
	3.	5	9	18	12	20	8	21	20
2019	1.	11	3	12	17	20	20	20	21
	2.	3	13	19	22	16	16	16	13
	3.	9	11	11	5	7	7	4	12
2020	1.	3	23	13	3	20	7	20	9
	2.	23	4	3	12	9	16	16	21
	3.	10	15	10	15	16	20	7	14
2021	1.	12	12	12	11	20	20	20	21
	2.	17	13	13	17	16	22	21	1
	3.	23	19	23	23	18	16	16	5
2022	1.	21	10	1	10	18	20	20	18
	2.	12	19	19	23	20	8	5	11
	3.	17	18	17	4	8	5	8	6

Tablo 11 incelendiğinde, genellikle finansal raporlama kalitesi en yüksek olan şirketin dört modele göre farklı şirketler olduğu görülmektedir. Ancak 2021 yılında Düzeltilmiş Jones, Kasznik ve Larcker Richardson Modellerine göre finansal raporlama kalitesi en yüksek olan şirketin 12 nolu şirket olduğu görülmüştür. Ayrıca Kasznik Modeline göre 3 nolu şirket ve Larcker-Richardson Modeline göre ise 12 nolu şirket iki kez finansal raporlama kalitesi en yüksek şirket olarak tespit edilmiştir. Düzeltilmiş Jones ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre 23 nolu şirket, Kasznik Modeline göre 13 nolu şirket ve Larcker Richardson Modeline göre 19 nolu şirket iki kez finansal raporlama kalitesi en yüksek ikinci şirket olarak bulunmuştur. Yine 2021 yılında 23 nolu şirketin Kasznik Modeli hariç diğer

üç model tarafından finansal raporlama kalitesi en yüksek üçüncü şirket olarak bulunduğu görülmüştür.

Finansal raporlama kalitesi en düşük olan şirketler açısından değerlendirme yapıldığında ise Düzeltilmiş Jones Modeline göre 20 nolu şirket üç kez, Kasznik ve Larcker Richardson Modeline göre ise 20 nolu şirket dört kez finansal raporlama kalitesi en düşük şirket olarak değerlendirilmiştir. Buna göre analiz dönemi içerisinde 20 nolu şirketin finansal raporlama kalitesinin düşük olduğu ifade edilebilir. Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre ise 21 nolu şirket iki kez finansal raporlama kalitesi en düşük şirket olarak belirlenmiştir. 16 nolu şirket; Düzeltilmiş Jones ve Kasznik Modeline göre iki kez, Larcker-Richardson Modeline göre ise üç kez finansal raporlama kalitesi en düşük ikinci şirket olarak tespit edilmiştir. Finansal raporlama kalitesi en düşük üçüncü şirketlere bakıldığında ise 2018 yılında 20 nolu şirket Düzeltilmiş Jones ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeli tarafından, 2019 yılında 7 nolu şirket Düzeltilmiş Jones ve Kasznik Modeli tarafından, 2021 yılında 16 nolu şirket Kasznik ve Larcker-Richardson Modeli tarafından, 2022 yılında ise 8 nolu şirket Düzeltilmiş Jones ve Larcker-Richardson Modeli tarafından finansal raporlama kalitesi en düşük üçüncü şirket olarak bulunmuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde Düzeltilmiş Jones, Kasznik ve Larcker-Richardson Modellerinin genellikle benzer şirketleri finansal raporlama kalitesi en düşük şirketler olarak belirledikleri ifade edilebilir. Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modeline göre finansal raporlama kalitesi en düşük olan şirketlerin genellikle diğer üç modelde elde edilen sonuçlardan farklı şirketler olduğu görülmektedir. Finansal raporlama kalitesi en yüksek olan şirketler açısından bakıldığında ise dört modelden elde edilen sonuçlar, 2021 yılı dışında genellikle farklı şirketleri farklı sıralarda göstermektedir. Buna göre finansal raporlama kalitesi en düşük olan şirketlere ilişkin dört modelden elde edilen verilerin birbiriyle daha uyumlu olduğu ifade edilebilir.

SONUÇ

Finansal raporlama, dış kullanıcılar başta olmak üzere paydaşlara işletmenin performansına yönelik bilgi sunması açısından önemlidir. Bilgi kullanıcıları karar alırken, muhasebe bilgi sisteminin bir çıktısı olan finansal raporlarda yer alan bilgilerin gerçeğe uygun, güvenilir ve yüksek kalitede olmasını arzu ederler. Fakat finansal raporların hazırlanması sürecinde yöneticilerin takdir yetkilerini kullanabilme imkânlarının var oluşu, finansal raporların kalitesinin farklılaşmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda çalışmada şirketlerin finansal raporlama kalitelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada BIST Gıda İçecek ve Tütün sektöründe faaliyet gösteren şirketlerden 2018-2022 dönemi için verilerine eksiksiz olarak ulaşılan 23 şirket örneklem olarak belirlenmiş ve tahakkuk esaslı modeller olan Düzeltilmiş Jones, Kasznik, Larcker-Richardson ve Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones modelleri ile finansal raporlama kalitesi incelenmiştir. Uygulanan regresyon modellerinden ulaşılan artık değerlerin mutlak değeri finansal raporlama kalitesinin göstergesi olarak alınmış ve değerlendirmeler bu doğrultuda yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, 2018 ve 2019 yıllarında kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulayan şirket sayısı çoğunlukta iken 2020-2022 döneminde ise sektördeki şirketlerin çoğunluğunun kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uyguladıkları görülmüştür. Ortalama değerler ile bakıldığında ise Düzeltilmiş Jones, Kasznik ve Larcker-Richardson modellerine göre 2018-2020 dönemi kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları ön planda iken, 2021-2022 döneminde ise kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamaları ağırlık kazanmıştır. Gerek şirket sayısında yaşanan gerekse ortalama değerlerde yaşanan değişim, sektördeki şirketlerin 2018 yılından 2022 yılına doğru kazanç azaltıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarından kazanç artırıcı ihtiyari tahakkuk uygulamalarına yöneldiklerini göstermektedir.

Finansal raporlama kalitesi açısından değerlendirme yapıldığında ise, sektör şirketlerinin finansal raporlama kalitesinin uygulanan dört modele göre 2020 yılında en yüksek düzeye ulaştığı ifade edilebilir. Sektör şirketlerinin finansal raporlama kalitesinin en düşük düzeyde olduğu yılın ise 2022 yılı olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte uygulanan dört modelin finansal raporlama kalitesi düşük olan şirketleri belirlemede birbiriyle daha uyumlu sonuçlar ürettiği, finansal raporlama kalitesi yüksek olan şirketleri belirlemede ise modellerin sonuçları arasındaki uyumun nispeten daha düşük olduğu ifade edilebilir. Ayrıca Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modelinden finansal raporlama kalitesine ilişkin elde edilen sonuçların, diğer modellerden elde edilen sonuçlara göre farklılaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Performans Eşleştirmeli Düzeltilmiş Jones Modelinde genellikle diğer modellere göre farklı şirketler finansal raporlama kalitesi düşük veya yüksek şirket olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar çerçevesinde finansal raporlama kalitesinin yıllar itibariyle değişkenlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu kapsamda ileride yapılacak çalışmalarda, belli dönemlerde gerçekleşen etki boyutu yüksek ulusal ve uluslararası önemli gelişmelerin, finansal raporlama kalitesine etkisi farklı sektör ve ülkeler dâhil edilerek araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2020). Finansal Raporlama Kalitesi ile Denetim Kalitesi Arasındaki İlişkinin Türk Bankacılık Sektörü Çerçevesinde İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim 2020 (88), 125-154.
- Ball, R., Kothari, S.P. ve Robin, A. (2000). The Effect of International Institutional Factors on Properties of Accounting Earnings". *Journal of Accounting and Economics*, 29, 1-51.
- Bbus, B. P. J. (2007). *Audit Committees And Financial Reporting Quality*, Doctor of Philosophy. University of Southern Queensland.
- Beest, F. V., Braam, G., ve Boelens, S. (2009). Quality of Financial Reporting: Measuring Qualitative Characteristics. Nijmegen Center For Economics (NiCE) Institute for Management Research Radboud University Nijmegen; NiCE Working Paper 09-108.
- Biddle, G.C., Hilary, G. ve Verdi, R. S. (2009). How does Financial Reporting Quality Relate to Investment Efficiency? *Journal of Accounting and Economics*, 48 (2009), 112-131.
- Cengiz, S. ve Tosunoğlu, B. (2017). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Raporlama Kalitesi Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31 (5), 1201-1219.
- Cohen, D. A. (2004). *Quality of Financial Reporting Choice; Determinants and Economic Consequences*, Doctor Of Philosophy. Northwestern University.
- Çavuş, G. (2018). *Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Finansal Raporların Kalitesinin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar: BİST İmalat Sektöründe Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G. ve Sweeney, A.P. (1995). Detecting Earnings Management. *The Accounting Review*, 70 (2), 193-225.
- Duman, H. (2014). Kamunun Aydınlatılması Kapsamında Kazanç Yönetiminin Tespiti ve Şirket Finansal Raporları ve Performansı Üzerine Etkisi: İMKB Uygulaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13 (1-2), 127-151.
- Durak, G. ve Gürel, E. (2014). Finansal Raporların Kalitesine Etki Eden Ülkeye Özgü Faktörler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim 2014, 95-110.
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., Schipper, K. (2004). Costs Of Capital And Earnings Attributes. *Accounting Review*, 79 (4), 967-1010.
- Francis, J., Olsson, P. ve Schipper, K. (2006). Earnings Quality. *Foundations and Trends In Accounting*, 1 (4), 259-346.
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., Yohn, T. L. (2016). Understanding The Relation Between Financial Reporting Quality and Audit Quality. *Auditing A Journal Of Practice & Theory*, 35 (4), 1-22.

- Healy, P. M. ve Wahlen, J. M. (1999). A Review Of The Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365-383.
- Islam, M. S. (2016). *Impact of Non-Audit Services and Tenure Regulations on Auditor Independence and Financial Reporting Quality: Evidence from the UK*. Doctor of Philosophy. Cardiff University.
- Jones, J.J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29 (2), 193-228.
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, (2018). *Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve 2018 Sürümü*. Resmi Gazete, Sayı:30578, 27 Ekim 2018.
- Karakelleoğlu, M. İ. ve Yükçü, S. (2022). Finansal Raporlama Kalitesinin Muhasebe Kültürüne Bağlı Faktörler Açısından İncelenmesi: BİST İmalat Sanayi Uygulaması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24 (2), 308-337.
- Karğın, M., Aktaş, R. ve Demirel Arıcı, N. (2015). Kurumsal Yönetimin Finansal Raporlama Kalitesindeki Rolü: Borsa İstanbul Üzerine Karşılaştırmalı Bir Uygulama. *Yönetim ve Ekonomi*, 22 (2), 501-519.
- Karğın, M., Demirel Arıcı, N. (2015). Muhasebe Bilgilerinin Kalitesini Ölçmeye Yönelik Bir Çalışma: Borsa İstanbul Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz 2015, 1-22.
- Kasznik, R. (1999). On The Association Between Voluntary Disclosure and Earnings Management. *Journal of Accounting Research*, 37 (1), 57-81.
- Kothari, S.P., Leone, A.J. ve Wasley, C.E. (2005). Performance Matched Discretionary Accrual Measures. *Journal of Accounting and Economics*, 39, 163-197.
- Köse, E. (2019). *Finansal Raporlama Standartlarının Muhasebe Kalitesi Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama*, Doktora Tezi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Larker, D.F ve Richardson, S.A. (2004). Fees Paid to Audit Firms, Accrual Choices, and Corporate Governance. *Journal of Accounting Research*, 42 (3), 625-658.
- Liu, Q., Lu, Z. (2007). Corporate Governance and Earnings Management in The Chinese Listed Companies: A Tunneling Perspective. *Journal of Corporate Finance*, 13, 881-906.
- Lo, K. (2008). Earnings Management and Earnings Quality. *Journal of Accounting and Economics*, 45 (2-3), 350-357.
- Menicucci, E. (2020). *Earnings Quality Definitions Measures, and Financial Reporting*. Springer.

- Muttakin, M. B., Khan, A. ve Azim, M. I. (2015). Corporate Social Responsibility Disclosures and Earnings Quality. *Managerial Auditing Journal*, 30 (3), 277 - 298.
- Önce, S. ve Çavuş, G. (2019). Evaluation of the Effects of Corporate Governance on Financial Reporting Quality. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 15 (8), 385-395.
- Önce, S. ve Çavuş, G. (2020). Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Finansal Raporlama Kalitesi İlişkisi: BİST'e Kote İmalat İşletmelerinde Araştırma. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 2020 (62), 1-10.
- Rezaee, Z. ve Tuo, L. (2019). Are the Quantity and Quality of Sustainability Disclosures Associated with the Innate and Discretionary Earnings Quality? *Journal of Business Ethics*, 155 (3), 763-786.
- Robinson, T.R. ve Henry, E., Van Greuning, H. ve Broihahn, M. A. (2009). *International Financial Statement Analysis*. CFA Institute Investment Series, John Wiley & Sons: New Jersey.
- Ronen, J. ve Yaari, V. (2008). *Earnings Management Emerging Insights in Theory, Practice, and Research*. Springer Science+Business Media, LLC.
- Schipper, K. (1989). Commentary on Earnings Management. *Accounting Horizons*, 3, 91-102.
- Şeker, Y. (2020). *Finansal Raporlama Kalitesi ile Çevresel Sosyal Ve Kurumsal Yönetim (ESG) Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Uluslararası Bir Araştırma, Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Temiz, H., Acar, M. ve İpçi, M. Ö. (2016). Reel Sektör ve Finans Sektöründe Kâr Yönetimi Uygulamaları: Literatür Taraması. *World of Accounting Science*, 18 (1), 237-268.
- Yalçın, N. (2022). Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansı ile Kazanç Kalitesi Arasındaki İlişki. *Journal of Research in Business*, 7 (1), 208-228.
- Yoon, B., Kim, B. ve Lee, J. H. (2019). Is Earnings Quality Associated with Corporate Social Responsibility? Evidence from the Korean Market. *Sustainability*, 11(15), 1-20.